

Warszawa, dnia 14 marca 2025 r.

**SZEF
KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO**

dr Rafał Tkacz

ZPOW.071.5.2025

Pan

Stanisław TROCIUK

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na pismo z dnia 5 marca 2025 r. znak VII.602.90.2024.KNK XI.602.1.2023.DB przede wszystkim pragnę podziękować Panu Rzecznikowi za gratulacje dotyczące powołania mnie na funkcję Szefa Krajowego Biura Wyborczego oraz docenienie roli tego urzędu.

Jednocześnie deklaruję pełną gotowość współpracy z Panem Rzecznikiem oraz Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie podejmowania działań, w ramach posiadanych kompetencji, mających na celu ułatwienie wyborcom realizację jednego z podstawowych praw obywatelskich jakim jest prawo wybierania i prawo do udziału w referendum, o którym mowa w art. 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Mam bowiem świadomość, że prawo do głosowania jest dla obywateli demokratycznego państwa prawnego jedną z najszlachetniejszych i najważniejszych wartości. Pozwala ono nie tylko legitymizować wybranych do pełnienia władzy przedstawicieli narodu, ale także bezpośrednio wpływać na kształtowanie woli władz demokratycznie ukonstytuowanego państwa. Powszechny udział w akcie głosowania potwierdza zatem stałą partycypację obywateli w sprawowaniu władzy. Stanowi samoistną wartość konstytucyjną.

Mając powyższe na uwadze zdaję sobie sprawę, iż jednym z istotnych zadań należących do wszystkich podmiotów i organów odpowiedzialnych za organizację wyborów jest zapewnienie wszystkim wyborcom, w tym w szczególności wyborcom z niepełnosprawnością, zarówno możliwości uzyskiwania kompleksowych informacji o wyborach, jak też, w miarę możliwości, oddania głosu w lokalu wyborczym bez żadnych utrudnień. Uznaję zatem za konieczne powszechne oraz aktywne kontynuowanie i rozwijanie przez wszystkie podmioty i organy takich działań, które będą wyznacznikiem wrażliwości

społecznej i stosunku do osób słabszych. Dostrzegam także potrzebę stałego podejmowania skutecznych działań, mających na celu umożliwienie wszystkim wyborcom swobodne i samodzielne oddanie głosu w sposób zapewniający tajność głosowania.

Odnosząc się do uwag Pana Rzecznika wyjaśniam, że procedura dotycząca konieczności dokonania przez członków obwodowych komisji wyborczych kontroli wyznaczonych lokali wyborczych, pod kątem bezwzględnego spełnienia wszystkich warunków, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 29 lipca 2011 r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 336), zwanym dalej „rozporządzeniem”, jest każdorazowo szczegółowo opisywana i podkreślana (pogrubioną czcionką) w wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych wydawanych przez Państwową Komisję Wyborczą, co zauważył również Pan Rzecznik. Poza tym zawsze na potrzeby szkoleń członków obwodowych komisji wyborczych Krajowe Biuro Wyborcze przygotowuje wykorzystywaną w trakcie szkoleń wszystkich obwodowych komisji wyborczych prezentację, w której zawsze część slajdów poświęconych jest wyposażeniu lokalu wyborczego. W prezentacji tej zwracana jest uwaga na konieczność sprawdzenia spełniania warunków technicznych przewidzianych dla lokalu dostosowanego dla potrzeb wyborców niepełnosprawnych, określonych w rozporządzeniu. Zauważam przy tym, że zarówno Państwowa Komisja Wyborcza, jak i Krajowe Biuro Wyborcze, podejmują przewidziane w prawie działania mające na celu właściwe przeszkolenie obwodowych komisji wyborczych. Mogę także zadeklarować, że także w prezentacji szkoleniowej, która zostanie przygotowana w związku z zarządzonymi wyborami Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, kwestia dotycząca wymagań przewidzianych dla lokalu dostosowanego do potrzeb wyborców z niepełnosprawnościami oraz konieczności bezwzględnego ich stosowania zostanie wskazana i wyraźnie podkreślona. Niezależnie od tego trzeba mieć jednak na względzie, że obwodowe komisje wyborcze to нефachowe organy wyborcze powoływane *ad hoc* przed wyborami spośród kandydatów zgłaszanych przez komitety wyborcze uczestniczące w wyborach. Przepisy prawa nie wymagają od kandydatów do komisji wcześniejszego przygotowania, w szczególności w zakresie znajomości prawa wyborczego.

Mając powyższe na uwadze trzeba mieć świadomość, że mimo jednoznacznych wytycznych w tym zakresie oraz prowadzonych szkoleń dla obwodowych komisji wyborczych przy wykorzystaniu opracowanej przez Krajowe Biuro Wyborcze prezentacji, nie wszyscy członkowie obwodowych komisji wyborczych wykazują chęć właściwego przygotowania się do pełnienia tej istotnej funkcji. Na marginesie należy zaznaczyć,

że w obecnie obowiązującym stanie prawnym kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych mogą zgłaszać pełnomocnicy wyborczy wszystkich komitetów wyborczych utworzonych w związku z danymi wyborami. Przepisy Kodeksu wyborczego nie przewidują natomiast wymogu, że komitet wyborczy musi zarejestrować listę kandydatów albo kandydata w celu zgłoszenia na danym obszarze kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych. Jest to nieuzasadnione i powoduje, że niejednokrotnie w przypadku przeprowadzania losowania składów obwodowych komisji wyborczych do składu tych komisji powoływani są kandydaci zgłoszeni przez pełnomocników wyborczych tych komitetów wyborczych, które nie zgłosiły żadnej listy kandydatów (albo listy kandydatów na obszarze danego okręgu wyborczego) albo żadnego kandydata na danym obszarze (albo kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej) w przeprowadzanych wyborach. Obecne rozwiązanie prawne powoduje, że część komitetów wyborczych, które zgłosiły listę kandydatów na obszarze danego okręgu wyborczego lub kandydata na danym obszarze (albo kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej) w wyborach, ze względu na ograniczoną liczbę członków obwodowych komisji wyborczych, nie posiada swoich przedstawicieli w tych komisjach, a przedstawicieli takich mają komitety wyborcze, które nie zgłosiły np. żadnej listy kandydatów lub żadnego kandydata w danych wyborach. Obowiązujące regulacje prawne prowadzą także do sytuacji, w których część komitetów wyborczych jest tworzonych z założenia wyłącznie w celu zgłoszenia kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych (a w konsekwencji uzyskania ewentualnych korzyści przez zgłoszonych przez nie kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych polegających na otrzymaniu przez nich zryczałtowanych diet). Tego rodzaju komitety nie podejmują bowiem żadnych działań związanych z rejestracją list kandydatów lub kandydata w wyborach, a jedyną aktywność wykonują w zakresie zgłoszenia kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych. Część osób zgłaszanych m.in. przez komitety wyborcze, które nie mają zarejestrowanego kandydata w wyborach nie wykonuje właściwie obowiązku udziału w szkoleniach, co skutkuje niewłaściwym wykonywaniem obowiązków członka komisji. Pragnę zaznaczyć, że w opinii Państwowej Komisji Wyborczej przepisy Kodeksu wyborczego powinny przewidywać, iż pełnomocnik wyborczy lub upoważniona przez niego osoba może zgłosić kandydatów do każdej obwodowej komisji wyborczej na obszarze okręgu wyborczego, w którym została zarejestrowana zgłoszona przez niego lista kandydatów na posłów, posłów do Parlamentu Europejskiego, radnych lub zarejestrowany został kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej, senatora lub wójta. Takie rozwiązanie funkcjonowało w Kodeksie wyborczym od jego

wejścia w życie od 1 sierpnia 2011 r. do 30 stycznia 2018 r. Państwowa Komisja Wyborcza zgłosiła taki postulat w Informacji o realizacji przepisów Kodeksu wyborczego oraz propozycjach ich zmian z dnia 2 grudnia 2024 r. znak ZPOW.502.2.2024 przedkładanej naczelnym organom władzy państwowej. Mam świadomość, że ewentualna zmiana przepisów w tym zakresie nie rozwiąże całkowicie problemu braku właściwego przygotowania się przez niektórych członków obwodowych komisji wyborczej do pełnienia tej funkcji, lecz może zmniejszyć liczbę osób, które chcą zostać powołane w skład tych komisji wyłącznie ze względów osiągnięcia korzyści finansowych i nie zależy im na rzetelnym wykonywaniu swoich obowiązków. Wydaje się bowiem, że osobom zgłoszonym przez komitety wyborcze, których kandydaci uczestniczą w wyborach, bardziej zależy na prawidłowym przeprowadzeniu głosowania i ustaleniu jego wyników.

Zauważam również, że w sprawie „przeformułowania obowiązujących przepisów rozporządzenia” oraz uzupełnienia go „o kilka unormowań, na których brak zwracają uwagę osoby z niepełnosprawnościami”, należy zwrócić się do Ministra Infrastruktury, który jest właściwy do ewentualnej zmiany tego rozporządzenia. Informuję, że zarówno Państwowa Komisja Wyborcza, jak i Krajowe Biuro Wyborcze podzielają pogląd Pana Rzecznika, iż istotne znaczenie ma stan infrastruktury w bezpośredniej okolicy lokali wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Należy mieć jednak na uwadze, że Państwowa Komisja Wyborcza, ani Krajowe Biuro Wyborcze, nie mają żadnych narzędzi prawnych, które pozwoliłyby wpływać na poprawę infrastruktury w bezpośredniej okolicy lokali wyborczych, w tym dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Propozycje w tym zakresie należy zatem zgłaszać bezpośrednio do organów gmin odpowiedzialnych za ich przygotowanie. Kwestie te wykraczają bowiem poza zakres kompetencji Państwowej Komisji Wyborczej i Szefa Krajowego Biura Wyborczego. Zauważam przy tym, że sprawa ta była już przedmiotem wyjaśnień Państwowej Komisji Wyborczej kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich w piśmie z dnia 23 marca 2020 r. znak ZPOW-071-5/20.

Jednocześnie pragnę zadeklarować Panu Rzecznikowi, że dokonana zostanie szczegółowa analiza strony internetowej Państwowej Komisji Wyborczej pod kątem jej dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w tym w zakresie zgłoszonych przez Pana Rzecznika uwag (m.in. dostępności interaktywnych map). Po dokonaniu szczegółowej analizy Krajowe Biuro Wyborcze podejmie działania w celu zwiększenia dostępności strony internetowej Państwowej Komisji Wyborczej.

Informuję także, że podejmę działania mające na celu niezwłoczne umieszczenie informacji o uprawnieniach dla wyborców niepełnosprawnych w łatwo dostępnym miejscu na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej, w taki sposób, aby nie trzeba było jej szukać.

Zaznaczam przy tym, że mam pełną świadomość, iż zasygnalizowane przez Pana Rzecznika uwagi wymagają podjęcia niezwłocznych działań. Jednakże w związku z tym, że funkcję Szefa Krajowego Biura Wyborczego objąłem w dniu 4 marca 2025 r., niezbędny jest stosowny czas, aby dokonać analiz i podjąć ewentualne działania we wskazanym zakresie.

Natomiast w nawiązaniu do przekazanego raportu pragnę zauważyć, że z przekazanej przez Pana Rzecznika informacji nie wynika, których lokali wyborczych dotyczyła przeprowadzona kontrola, a w szczególności, w których lokalach stwierdzono nieprawidłowości. W związku z tym nie ma możliwości przekazania tej informacji właściwym organom wykonawczym gmin, w celu prawidłowego przygotowania lokali w zbliżających się wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, co jednocześnie uniemożliwia podjęcie konkretnych działań przez te organy, w celu zapobieżenia podobnym zjawiskom.

W związku z tym zwracam się do Pana Rzecznika z prośbą o przekazywanie wyników kontroli bezpośrednio organom właściwym w sprawach dotyczących zapewnienia lokali wyborczych, tj. wójtom (burmistrzom, prezydentom miast), w szczególności tych gmin, w których stwierdzono niezgodne z przepisami przygotowanie lokali. Umożliwi to podjęcie przez nich stosownych działań w przyszłości.

Szef
Krajowego Biura Wyborczego

dr Rafał Tkacz

